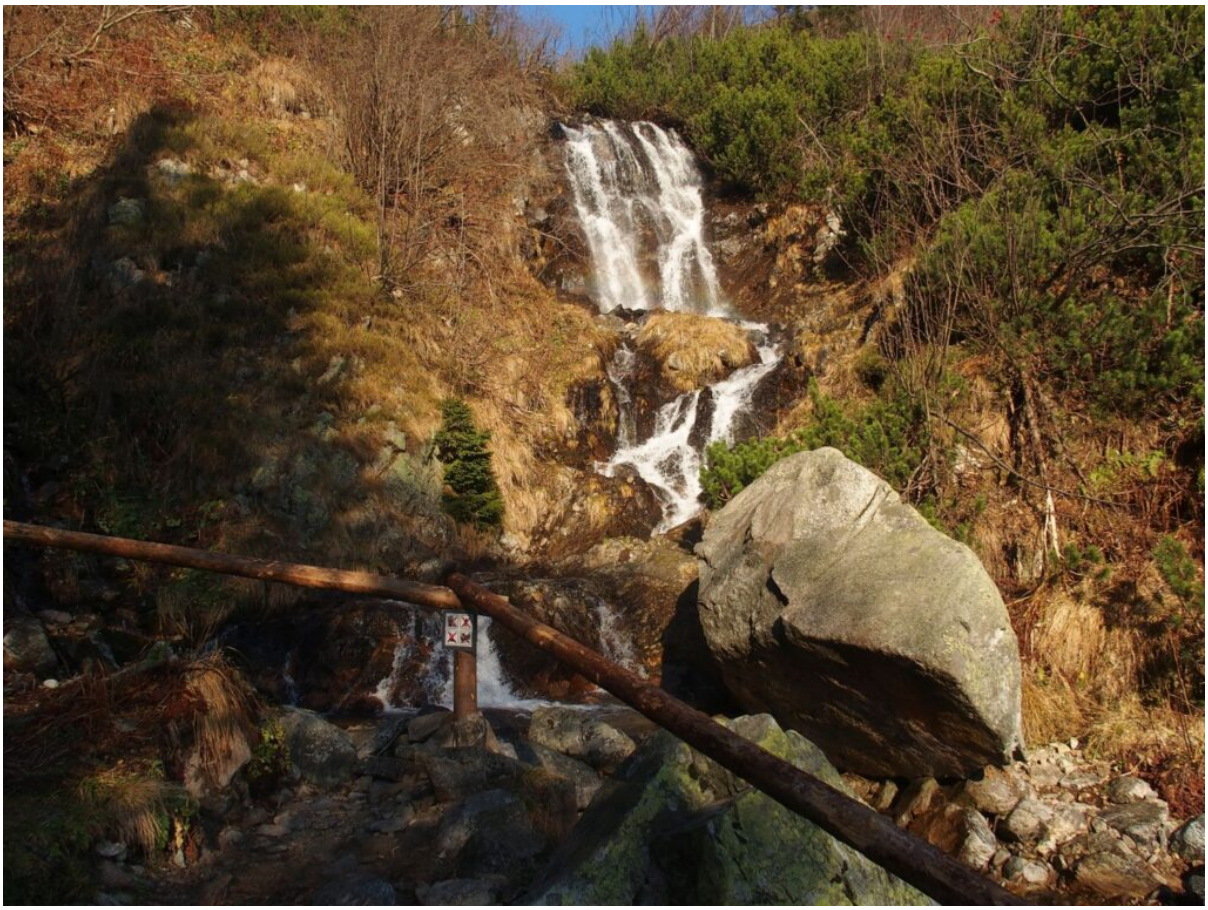
Náučný chodník Vajskovská dolina

Kraj:	Banskobystrický
Okres:	Brezno
Geomorfologická jednotka:	Nízke Tatry
Geologická jednotka:	jadrové pohorie
Chránené územia:	Národný park Nízke Tatry a národná prírodná rezervácia Skalka
Prístup:	bus Dolná Lehota, Črmné a pešo 2,8 km (s prevýšením 115 m) po zelenej turistickej značke
Východisko:	Dolná Lehota, Vajskovská dolina, poľovnícka chata Dve vody
Trasa:	Dolná Lehota, Vajskovská dolina, poľovnícka chata Dve vody – Smrečiny – Pálenice – Vajskovský vodopád
Dĺžka, prevýšenie:	7 km, prevýšenie 580 m
Čas prechodu:	3 h
Počet zastávok:	4
Náročnosť:	stredne náročná trasa

Zameranie chodníka: prírodovedné, lesnícke, banícke, historické

Typ chodníka: samoobslužný, líniový, obojsmerný, peší, čiastočne cyklistický (po lokalitu Pálenice,

4,8 km s prevýšením 400 m), celoročný

Nadväznosť na turistickú značku: Trasa vedie po zelenej turistickej značke.

Rok otvorenia: 2018

Aktuálny stav: Chodník je v dobrom stave (2022).

Textový sprievodca: nie je

Kontakt: Správa Národného parku Nízke Tatry so sídlom v Banskej Bystrici; pracovisko Slovenská Ľupča, Lichardova 129/52, 976 13 Slovenská Ľupča, tel. 048 / 2855 010; pracovisko Liptovský Hrádok, ul. SNP 311, 033 01 Liptovský Hrádok, tel. 044 / 5222 875; pracovisko Beňuš, Beňuš 453, 976 64 Beňuš, tel. 048 / 6198 116

Poznámka: Chodník tematicky (i priestorovo) nadväzuje na štvoricu informačných panelov stojacich v Dolnej Lehote a jej okolí v lokalitách Črmné a Krpáčovo, ktoré spolu tvoria nesúvislú náučnú trasu > sprievodca Spoločenstvo prírody: Sprievodca chotárom obce Dolná Lehota v Národnom parku Nízke Tatry (autori textu Janka Cziráková a Adalbert Mezei, vyd. Spoločenstvo prírody (Obec Dolná Lehota, ZO SZOPK Nízke Tatry a Správa NAPANT), 2003, 12 strán).

Využiteľnosť pre školy

Pre dĺžku prístupu k trase chodníka a značné prevýšenie je chodník pre terénne vyučovanie málo vhodný.

Čo sa oplatí vidieť na trase náučného chodníka a v okolí

Dolná Lehota. Obec v západnej časti Horehronského podolia pod Nízkymi Tatrami na Vajskovskom potoku severozápadne od Brezna. Prvá písomná zmienka pochádza z roku 1358, kedy osadu na území Ľupčianskeho panstva založil dedičný richtár Petrík z Predajnej. Obyvateľstvo sa zaoberalo ťažbou zlatých a olovených rúd, poľnohospodárstvom, chovom dobytka, furmančením pre erárne železohutnícke podniky a čipkárstvom. Lehotskí podomoví obchodníci s čipkami, hrnčiarskym a hrebenárskym tovarom, modrotlačou a nožmi boli známi v Uhorsku i na Balkáne. Staršiu ťažbu zlata a striebra v nízkotatranských masívoch Žiar a Baba vystriedala v 19. storočí ťažba antimónovej rudy, spracúvanej vo Vajskovej (dnes miestna časť Podbrezovej) (staré banské diela pod Babou sú dostupné náučným chodníkom Medveďou cestičkou). Výmaľba rímskokatolíckeho kostola sv. Jána krstiteľa, pochádzajúceho z roku 1914, je dielom Jozefa Hanulu. Kultúrnou pamiatkou je nad obcou v lokalite Črmné sa nachádzajúci pamätník výsadku 2. československej paradesantnej brigády, operujúcej počas Slovenského národného povstania v priestore Predajná – Mýto pod Ďumbierom. Z obce pochádza prvý slovenský kozmonaut, Ivan Bella (nar. 1964).

Národná prírodná rezervácia Skalka. Rozľahlé chránené územie v Nízkych Tatrách na sever od Dolnej Lehoty vyhlásené na južných svahoch hlavného chrbta v úseku Kotliská – Dereše, v záveroch Jasenskej a Vajskovskej doliny včítane najvyšších častí rázsochy Skalka – Žiarska hoľa v roku 1997 na ochranu ekosystémov horskej a vysokohorskej glaciálno-hôľnej krajiny s výskytom významných floristických a faunistických prvkov. Je centrom areálu úspešne introdukovaného kamzíka vrchovského tatranského. Leží v rámci Národného parku Nízke Tatry, územia európskeho významu Ďumbierske Tatry a chráneného vtáčieho územia Nízke Tatry (dve posledné sú súčasťou sústavy Natura 2000).

Prírodná rezervácia Pralesy Slovenska – Snožka. Jedna z početných častí (lokalít) hromadného chráneného územia Pralesy Slovenska, vyhláseného v roku 2022, chrániaca na rozsiahlom území prales – zvyšok kedysi rozsiahlejších prirodzených lesov s charakterom pralesa v oblasti Vajskovskej doliny na juhovýchodne orientovaných svahoch Snožky (1 378 m n. m.). Od juhu územne nadväzuje na omnoho rozsiahlejšiu rezerváciu Skalka (heslo vyššie). V zachovalých jedľových bučinách a sutinových lesoch sa popri dominujúcom buku s výraznou prímesou jedle vyskytuje smrek, javor horský, brest, jaseň, zriedkavejšie tiež javor mliečny, lipa veľkolistá a jarabina vtáčia. Prirodzené drevinové zloženie a štruktúru bez stôp po ľudskej činnosti si lesy zachovali najmä pre extrémny reliéf – strmé a skalnaté svahy. Rezervácia leží v rámci Národného parku Nízke Tatry, územia európskeho významu Ďumbierske Tatry a chráneného vtáčieho územia Nízke Tatry (dve posledné sú súčasťou sústavy Natura 2000).

Vajskovský vodopád. Vodopád v Nízkych Tatrách nad obcou Dolná Lehota na Vajskovskom potoku v závere Vajskovskej doliny, celej budovanej predovšetkým rulami, pod vrchmi Skalka, Kotliská a Poľana v nadmorskej výške 1 300 m. Potok ním prekonáva skalný stupeň vysoký 9 m. Vedie k nemu Vajskovskou dolinou zelená turistická značka (bez pokračovania na hlavný chrbát!).

Kulichova dolina. Pravostranná odbočka z Vajskovskej doliny v Nízkych Tatrách pozdĺž potoka Dve vody vo svahoch Žiaru a Žiarskej hole. Zo Žiarskej hole sa do nej zrútila 8. marca **1956 obrovská lavína**. Vyvrátila 50 rokov starý bukový les a strhla zrub s 19 lesnými robotníkmi, z ktorých tragédiu prežili len traja. Deväť obetí pochádzalo z Pohorelej a sedem z Telgártu. Niektoré z nich sa podarilo nájsť až po vyše mesiaci. Lavína mala od miesta odtrhu po čelo dĺžku 3,5 km, zasiahla plochu 1,2 mil. m^2, jej čelo bolo 30 m vysoké. Udalosť – jednu z najtragickejších v slovenských horách – pripomína pomník, ku ktorému vedie odbočka zo zelenej turistickej značky Vajskovskou dolinou (1,5 km, prevýšenie 150 m).

Národný park Nízke Tatry (NAPANT). Druhý najväčší národný park Slovenska s rozlohou (bez ochranného pásma) bezmála dosahujúcou rozlohu najväčšieho – Tatranského – národného parku. Bol vyhlásený v roku 1978 v dvoch izolovaných avšak na dvoch miestach sa stýkajúcich areáloch, a to v ústrednej časti a na severných rázsochách **Ďumbierskych Tatier** a najvýchodnejšej časti **Starohorských vrchov** (západná časť) a v ústrednej časti a na severných rázsochách **Kráľovohoľských Tatier** a malej okrajovej časti **Slovenského raja** (východná časť). Mohutná klenbohrásť Nízkych Tatier, pretiahnutá západo-východným smerom, dlhá vzdušnou čiarou 60 – 75 km, presahuje vo veľkej svojej časti hornú hranicu lesa (zníženú človekom) a Ďumbierom dosahuje nadmorskú výšku 2 046 m. Centrálnu a južnú časť tohto jadrového pohoria budujú prevažne kryštalické bridlice a granitoidné horniny a severné rázsochy ako aj Starohorské vrchy na území národného parku najmä vápence, dolomity, pieskovce, ílovité a piesčité bridlice. Na rozsiahlych vápencových územiach sa vyvinul kras – spomedzi dvanástich vyčlenených nízkotatranských krasových území sú azda najpopulárnejšími Kras Demänovskej doliny (s Demänovským jaskynným systémom, vyše 43 km dlhým), Kras Jánskej doliny (s najhlbšou jaskyňou na Slovensku – Systém Hipmanových jaskýň – s hĺbkou 499 m) či Ďumbiersky vysokohorský kras (s Jaskyňou mŕtvych netopierov, vyše 21 km dlhou). Asi 70 % územia parku zaberajú lesy, ktoré sú aktuálne postihnuté na mnohých miestach zvýšenou neplánovanou ťažbou spôsobenou rôznymi príčinami (vetrové či lykožrútové kalamity), vyplývajúcimi z narušenej ekologickej stability porastov ako dôsledku nepriaznivého stavu lesov (neprirodzená štruktúra, meniace sa prírodné podmienky, turizmus, chyby v obhospodarovaní). Najvyššie územia národného parku zaberajú okrem skalných vrcholov a chrbtov pred stáročiami odlesnené sekundárne lúky a pasienky (hole). Horskú flóru zastupujú napr. zvonček maličký, horec Clusiov, stokráska Micheliho, poniklec slovenský či metluška krivoľaká, z fauny tu žije o. i. medveď, rys, vlk, svišť i vysadený kamzík vrchovský tatranský, vzácny hrabáč tatranský a hrabáč snežný. Vtáky reprezentuje orol skalný, orol krikľavý, včelár obyčajný, hlucháň hôrny, tetrov hoľniak. Na území národného parku je viacero území európskeho významu a prekrýva ho chránené vtáčie

územie Nízke Tatry (s výnimkou areálov lyžiarskych stredísk v masíve Chopku), ktoré sú súčasťou sústavy Natura 2000; v krasovej časti Demänovskej doliny je vyhlásená ramsarská lokalita Jaskyne Demänovskej doliny.

Názvy a obsah informačných panelov

1. Vajskovská dolina – Dve vody (história baníctva – ťažba antimónu a veľká lavína v Kulichovej doline)
2. Vajskovská dolina – Smrečiny (národná prírodná rezervácia Skalka; partizánske boje v doline)
3. Vajskovská dolina – Pálenice (ťažba a splavovanie dreva)
4. Vajskovská dolina – vodopád

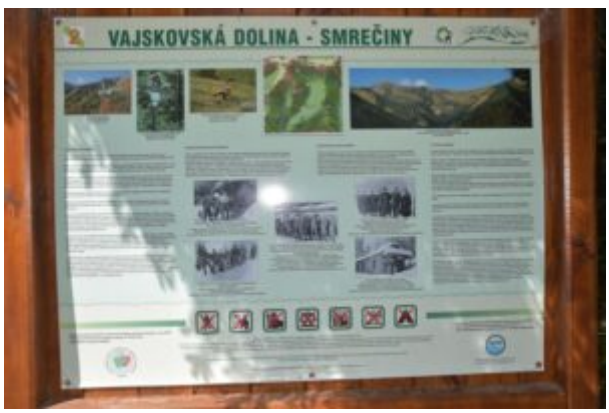

VAJSKOVSKÁ DOLINA - SMREČINY

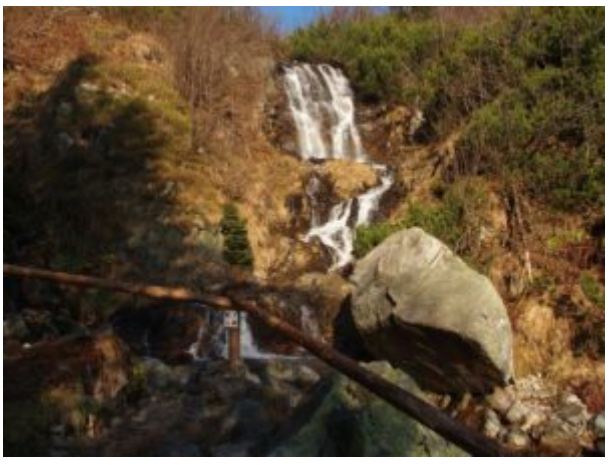

NPR Skalka
Národný park Nízke Tatry
Melicherova dol.
Oblaz
Pálenica
Skalka
Ziarska hoľa
Smrekovy
Poľana
Kopanice

MAPY.CZ

